

LECTIO ECCLESIAE

JEAN HEUZET

SELECTAE E VETERI TESTAMENTO
HISTORIAE, PARS SECUNDA

ad ūsum discipulōrum ēdita

vocābulis Latīnē explicātis, vōcālibus longis notātis, imāginibus

LECTIO ECCLESIAE PRESS

The text follows Jean Heuzet, *Selectae e Veteri Testamento historiae, pars secunda*: Selectae e Veteri Testamento historiae ad usum eorum qui Latinae linguae rudimentis imbuuntur; accedit Synopsis vitae Jesu Christi, B. V. Mariae, ac SS. Apostolorum. Editio octava Romana. Rome: Petrus Aurelius, 1828. Part two (made harder by the editor: word order, longer periods).

A work first published in 1726, in the public domain. Misprints of the old edition are corrected.

Vowel lengths are marked throughout. The spelling uses *v* for the consonant, *i* for vowel and consonant alike, and *ae* and *oe* as two letters. The notes in the margin are in Latin.

Sentences quoted in the margin come from the Vulgate (cited by the usual abbreviations) and from: Act. mart. = Gaume, Selecta martyrum acta; Epit. = Lhomond, Epitome historiae sacrae; Fab. fac. = Ritchie, Fabulae faciles; Heuz. VT I = Heuzet, Selectae e Veteri Testamento historiae, pars prima; Heuz. prof. = Heuzet, Selectae e profanis scriptoribus historiae; Imit. = Thomas a Kempis, De imitatione Christi; Ora mar. = Sonnenschein, Ora maritima; Orb. pict. = Comenius, Orbis sensualium pictus; Pons tir. = Appleton and Jones, Pons tironum; Prim. ann. = Paine and Mainwaring, Primus annus; Pro patr. = Sonnenschein, Pro patria; Puer Rom. = Appleton and Jones, Puer Romanus; Sulp. Dial. = Sulpicius Severus, Dialogi; Sulp. Ep. = Sulpicius Severus, Epistulae; Sulp. Mart. = Sulpicius Severus, Vita sancti Martini; Vestib. = Comenius, Ianuae Latinitatis vestibulum; Vit. sanct. = Gaume, Selectae sanctorum vitae; Viv. = Vives, Linguae latinae exercitatio.

Pictures. Plates 92, 93, 94, 95, 96, 98, 101, 102, 104, 105, 107, 122, 152, 154, 156, 157, 162, 166, 168, 171, 178, 179, 207, 208, 214, 216, 226, 227, 230 of Julius Schnorr von Carolsfeld, *Die Bibel in Bildern* (Leipzig: Georg Wigand, 1852–1860), from reproductions in the public domain.

Set in Junicon and Gentium Plus (SIL Open Font Licence). All rights in this edition reserved.

Published by Lectio Ecclesiae Press · lectioecclesiae.com

Corrections are gratefully received at editor@lectioecclesiae.com.

ISBN 979-8-9821047-2-4 (paperback) · ISBN 979-8-9821047-3-1 (hardcover)

I

ONIAE SUMMI PONTIFICIS PIETAS, ET SIMONIS
PERFIDIA

¶ Lēgēs patriās ac divinās religiōsē servārī cūrābat Oniās summus Pontifex et ēius pietās sic ēminēbat, ut vicinīs etiam gentibus admirātiōnem movēret. Hinc ipsi principēs et Rēgēs, quī Deōs falsōs colēbant templum Hierosolymae summō honōre dignum dūcēbant et amplīs dōnīs decorābant. Memorātur in primīs Seleucī cōgnōmine Philopatoris mūnificentia, quī suppeditābat omnēs sumptūs ad sacrificia pertinentēs. Sed placidam, quā sancta civitās fruebātur, pācem turbāvit Simōnī ēiusdem atrox perfidiā, parumque abfuit, quin suam divinō cultuī māiestatē detrāheret. Cum hīc templō cūstōdiendō praepositus inīquum aliquid molitus esset, et invictam animī vim Oniae cōnātibus suis obsistentis esset expertus; cōnfūgit ad cōnsuētās malis hominibus artēs, vindictam et calumniam.

Itaque eārum pecūniārum quās ab eō diligentī cūrā servārī oportēbat, prōditor factus, adiit Apollōnium Coelesiriae,

admiratiō < admirārī
 amplus = magnus
 decorō = ornō
 memorō cf. memor
 cōgnōmen "cui cōgnōmen
 Poliorcētēs fuit" (Heuz. prof. 4,
 11)
 mūnificentia "Quis est quī nōn
 senserit munificentiam deōrum?"
 (Heuz. prof. 1, 3)
 suppeditō "quālēs annī tempus
 suppeditat" (Viv. 7)
 fruor = ūtor
 invictus "manet invictus rex in
 aeternum" (Eccli. 18)
 obsistō = resistō
 cōn-fugiō
 diligēs "cūram vērō pecorum
 diligentem habēbant" (Heuz.
 prof. 2, 5)
 prōditor "Hōs igitur prōditōrēs
 factōs interfecit" (II Mach. 10)
 adeō adiit

praeificiō "praeiciat eum terrae
Aegypti" (Gen. 41)
immēnsus "cum ipsō immēnsus
exercitus" (II Mach. 1)
refertus = plēnus
aerārium "intulit eam in aerarium
regis" (Gen. 47)
ūtor ūsus
destinō "ea sit quam Īsaācō
destinās" (Epit. 21)
imminuō "imminutae sunt aquae
super terram" (Gen. 8)
reverentia "Maxima debetur puero
reverentia." (Heuz. prof. 3, 41)

dēferō dēlāta

accio "accitis Zabulon et
Nephthali" (Iud. 4)

simulō "qui sē iustōs simularent"
(Luc. 20)
ob-eō

rēvērā "quae tum rēvērā insula erat"
(Pro patr. 9)

iussum "vestra iussa prō nihilo
dūcēns" (Act. mart. 18)

ex-sequor
benignē "Cōnsalūtātus, accēpit nōs
benignissime." (Vit. sanct. 63)

excipiō exceptus
indicium cf. indicāre

sub-levō = levō
pūpillus "Pūilli facti sumus
absque patre" (Lam. 5)

egestās = necessitās
cēterum "Cēterum petō nē
irascāris" (Heuz. VT I 57)

recondō = abscondō
dēlātor < dēferre
tantopere "quem tū tantopere
probās" (Viv. 17)

indignus ↔ dignus

fallō = dēcipiō
tūtus "nihil erit tūtum loqui" (Viv.
25)

sanctitās < sanctus

in-stō
cunctatiō "Studium semper adsit,
cunctatiō absit." (Heuz. prof. 3,
61)

et Phoeniciae eō tempore praefectum ā Seleucō, dixitque:
Immēnsa aurī, et argentī cōpiā refertum esse Ierosolymis
aerārium. Pecūniās autem illās nōn ad sacrificia, sed ad
commūnēs belli et pācis ūsus esse destinātās: et eās omnēs
in potestātem rēgis venīre facile posse, minimē proptereā
imminūta, quam Iūdaeōrum Deō Rēx ipse praestābat
reverentia.

2

HELIODORUS AD DERIPIENDOS TEMPLI THESAURUS MITTITUR

¶ Haec ubi ab Apollōniō dēlāta ad sē audivit Seleuchus
vēra ne, an falsa essent, nōn quaerēns, sed pecūniārū
illārū cupiditate incēnsus, accitum Hēliodōrū aerārīi
suī custōdem misit cum mandātis ad eās auferendās.
Ille intereā statim ēgressus est, simulāns quidem sibi in,
animō esse cūntās Coelesiriae et Phoenīciae urbēs obire
āc perlūstrāre, rēvērā autem iussa rēgis dē thēsauris templi
auferendis executurus. Benignē exceptus Ierosolymis ā
summō Sacerdōte, nārrāvit dē datō indiciō pecūniārū:
et cūius rei grātiā vēnisset aperuit. Tum ille Hēliodōrō
respondit: Partem ūnam pecūniārū illārū destinātā
esse ad sublevandā viduārū, et pūpillōrū egestātem:
alteram esse viri cūiusdam inter civēs ēminentis, Hircāni
Tobiae.

Cēterum vix quadrāgintā talenta argentī, et ducenta auri
recondi in iis thēsauris, quōs impius dēlātor Simōn verbis
tantopere exagerasset. Deinde addit: Plane indignum esse,
eōs falli spē suā, qui existimāverant rēs suās in arcā tūtissimā
collocātum iri: si eās crēdidissent templō per ūniversum
orbem sanctitātē suā āc māiestātē celebrātō. Instavit contrā
Hēliodōrus, rēgis mandātis sine ūllā cunctātiōne pārendum
esse, et illam aurī argentique vim in aerārium rēgis totam
esse dēferendam: sēque proptereā certa, quam indixit, diē
templum ingressūrum.

3

LUCTUS URBIS VISO AUDITOQUE HELIODORO

¶ Quā rē auditā, ingēns erat in civitate trepidatiō, et idem fermē tumultus idemque pavor, quī obsessarum aut captarum esse urbium solet. In commūni omnium luctū aliorum plōrātus et miserābilēs vōcēs exaudiēbantur; aliōs silentium triste et ingēns moestitia quasi attonitus tenēbat; Nulla aetās, nullus sexus doloris expers erat. Mulierēs ciliciis pectus accinctae plateās implēbant, et vicōs pervagābantur. Virginēs ante hāc domī conclūsae, aliae ad Oniam, aliae ad templi mūrōs concurrēbant, ūniversae prōtendentēs manūs in caelum. Sacerdōtēs ante altāre cum stolis sacrīs prōstrātī, iacente circum innumerābili civium turbā qui ē suis aedibus gregatim cōfluxerant, publicā supplicatiōne obsecrābant omnipotentem Deum.

Ut quī dē dēpositis ōlim lēgem tulerat iis pecūniās suās integrās cōservāret, quī illās locō sanctō dēposuērunt neque sīneret domum suam sacrilegō latrōciniō spoliārī. Ēminēbat in Oniae Pontificis vultū atque habitū acerbissimus, quō mēns eius cōfliktābātur dolor. Exangues oculī, labra trementia, pallor genīs incubāns, horror tōtius corporis, certa moerōris pectore infixī indicia erant, et civium faciem eius inspicientium oculōs āc mentēs miserē afficiebant āc commovēbant.

4

HELIODORUS FLAGELLIS CAEDITUR

¶ Dum commistam omnis generis civium multitudinem, et summum Sacerdotem tristia angit expectatio futūrī, adest furēns Hēliodōrus; quod dēcrēverat peragere aggreditur, et multis stipātus satellitibus aerarium templi facile sibi vidētur perfractūrus. At ecce Deus omnipotēns manifestō mirōque prōdigiō sē loci praesidem āc custōdem dēclārat. Qui Hēliodōrō comitēs et sceleris adiūtōrēs adsistere ausī erant, immissā divinitus formidine subitō correptī, solūtis viribus āc membris corruunt. Equus māgnificis adornātus

trepidatiō = terror

fermē = prope
tumultus = turba
pavor = timor
luctus < lūgēre
plōrātus "Vox in Rama audita est
plōrātus" (Matth. 2)
miserābilis = miser
moestitia = tristitia
attonō "Stō attonitus et cōsiderō"
(Imit. 3, 14)
expers "expers est sermōnis
iustitiae" (Hebr. 5)
vicus locus ubi pauci homines
habitāt.
con-clūdō = claudō
con-currō = currō
prō-tendō = extendō
stola = vestimentum
gregatim "gregatim ei cum
uxōribus et liberis obviam
processere" (Vit. sanct. 41)
cōn-fluō = conveniō
ferō tulerat
sacrilegus = impius
acerbus = gravis
labrum = lābium
tremō "Mulier vērō timēns et
tremēns" (Marc. 5)
gena "Quōmodo sentient mēae
genae" (Viv. 4)
in-cubō
moeror = dolor
in-figō = figō
inspiciō = aspiciō
commisceō "Ephraim in populis
ipse commiscēbātur" (Os. 7)
angō "angit mē hic lūdus" (Viv. 21)
expectatiō < expectāre
furō "Cum furerēs adversum mē"
(Is. 37)
dēcernō dēcrēverat
peragō = agō
aggredior = accedō
satelles = minister
per-fringō = frangō
dēclārō = ostendō
adiūtōr = socius
im-mittō
divinitus "Ipse est directus
divinitus in poenitentiam gentis"
(Eccli. 49)
corripio correpti
ad-ornō = ornō

essor = eques

im-petō

decōrus = pulcher

amiciō = induō

circumstō (circum + stārē).

in-gerō = inferō

contundō = percutiō

of-fundō

cāligo = tenebrae

gestātōrius “nunc humiliatus ad
terram in gestātōriō portābatur”

(II Mach. 9)

ēiciō ēiectus

de-stituō

cantus < canere

exhibeō = ostendō

valētūdō = salūs

ex-ōrō = ōrō

ūtor ūsa

a-stō

flagellō = caedō

abeō abiēre

com-pāreō

offerō oblātā

nuncupō = nōminō

cēnsēō = putō

dēnuō = iterum

insidiātōr “audēbat insidiātōrem
regni dicere” (II Mach. 4)

phaleris, et sessōrem habēns tum aspectū terribilem, tum armīs aureīs decōrum; māgnō impetū irruit in Hēliodōrum, et priōribus ungulis impetitum prōculcat. Nec satis; duo iuvenēs rōbore eximiō, decōrā faciē, amictō splendenti iacentem circumstant, caedunt certātim flagellis, et multa verbera ingerunt.

Homō crēbris contūsus plagis, et offūsa oculis cāligine iam nōn compos mentis, in sellā gestātōriā positus est, atque ē templō ēiectus nēmine ex tot stipātōribus et satellitibus, quōs sēcum addūxerat, auxilium ei ferre valente, adversus tam apertē cōgnitam Dei potentiam. Iacēbat ergō ille mūtus; atque ab omni salūtis spē destitūtus dum templum, quod paulō ante metū et trepidatiōne plēnum fuerat, personābat laetis cantibus grātiās et laudēs referentium Deō, quī in tempore praesentem sē exhibuisset.

5

ORANTE DEUM ONIA SANATUR HELIODORUS

¶ Rogātur deinde ā quibusdam Hēliodōri amicis Oniās, ut extrēmam animam agentī vītam ā Dominō dōnārī suis precibus impetrāret, obtulit prō hominis valētūdine hostiam salūtārem: et cum Deum exorasset: iidem iuvenēs, quibus divīna ira ministrīs ūsa erat iisdem quibus prius vestibis amictī, Hēliodōrō astantes: Plūrimās, inquit, agitō Oniae Sacerdōti grātiās: nam propter eum Dominus tibi vītam dōnāvit. Tū vērō ā Deō flagellātus amplissimam eius potentiam omnibus praedicā. Quibus dictis ē cōspectū abiēre, nec compāruēre amplius: Hēliodōrus hostia oblātā, vōtisque māgnis nuncupātis Deō, quī sibi adhūc vivere concessisset, Oniae grātiās ēgit, et cum suis reversus est ad Seleucum, infectā rē cūius causā vēnerat.

Referēbat autem omnibus quae suis ipse oculis vīdisset opera māgnī Dei, et quae passus esset. Cumque eum interrogasset Rēx. Eā quem cēnsēret aptum quī dēnuō Ierosolymam mitterētur? Si quem, respondit ille, hostem habēs aut insidiātōrem, eum illūc mitte, et flagellis ēgregiē caesum recipiēs, sī tamen ēvādere contigerit: eō quod vērē

sit Dei quādam virtūs in locō illō, cūius idem, qui in caelō habitātiōnem habet, praesentī suō nūmine dēfēnsor est, et eōs qui ad violandum illum accesserint percutit, ac disperdit.

habitatio = domus
dēfēnsor = custōs

6

EXERCITUUM IN AERE CONGRESSUS

CONSPICIUNTUR

¶ Quō tempore Antiochus cognōmentō Epiphanēs (Illustri) Siriae Rēx post Seleuci frātris excessum ē vitā, secundam in Aegyptum profectiōnem parābat. Contigit ut Ierosolymis in ūniversā civitatē vidērentur diēbus quadrāgintā discurrentēs per āera equitēs aureās vestēs indūtī, et hastis quasi cohortēs, armātī: equōrum per ordinēs digestōrum concursūs: galeātōrum hominum districtis gladiis congressus: crēbri scūtōrum mōtūs, iactusque tēlōrum: micantia aurō arma, et omne lōricārum genus. Tam inauditō tristisque spectāculō territi civēs, Dominum rogābant ut in bonum mōnstra converterentur. Sed calamitātis, quae urbem brevī oppressūra esset, praenuncia et certa signa erant.

cognōmentum "verbum revelātum est Daniēli cognōmentō Baltassar" (Dan. 10)
profectiō < proficisci

dis-currō = currō

armō cf. arma

di-gerō = dispōnō
distringō "in Croesum districtō gladio irruens quidam miles" (Heuz. prof. 3, 36)

mōtus < movēre
iactus < iacere
in-audiō

brevi "brevis facti sunt peiōrēs quam prius" (Epit. 15)

7

ANTIOCHI EPIPHANIS CRUDELITAS, ATQUE

IMPIETAS

¶ Antiochus nūllam ob causam idōneam suspicātus Iūdāeōs suam societātem dēsertūrōs, efferatō adversus eōs animō reversus est ex Aegyptō: et in urbe Hierosolyma, quam armōrum vī cēpit, nūlla mali faciēs dēfuit. Per omnēs enim ordinēs aetātēsque militis crūdēlitās ac licentia, Rēge nōn permittente solum, sed etiam imperante, vagābātur. Caesī ergō passim occurrentēs in viīs, aut effractis aedium portis trucidātī, puerī pariter ac iuvenēs senēsque, cum mulieribus et virginibus; adeō ut octōgintā hominum millibus intrā trēs diēs interfectī, quadrāgintā etiam millia vincta sint, et totidem vēnundatā. Nōn crūdēlitate tantum, sed etiam impietate, grassātus est Epiphanēs.

societās < socius

capiō cēpit

licentia = libertās

vagor = errō

passim "caesa sunt in illō certāmine passim per āgrōs" (I Reg. 4)
ef-fringō
trucidō = occidō

vēnundō = vendō

impietās < impius
grassor "Cum vērō etiam apud Aegyptios grassārī famēs incēpisset" (Heuz. VT I 20)
ductor < ducere

Sanctissimum tōtius orbis templum intrāre ausus ductōre Menelāō lēgum simul, et patriae prōditōre scelestis

contrectō “manus nostrae
contrectāvērunt de verbō vitae” (I
Ioan. 1)

indignē “Quī enim manducat et
bibit indigne” (I Cor. 11)

contāminō = polluō
comminuō = frangō

sē-pōnō

efferō ēlātus

superbiō cf. superbus

nefās = scelus

pelagus = mare

efficiō effectūrum

per-suadeo

dēmēns “An nōn tibi dēmēns
vidēre” (Viv. 20)

in-colō = habitō

despectus “quia facti sumus
despectui” (Neh. 4)

manibus corripiēns contrectābat indignē, et contāminābat
vāsa sancta, quae ā diversīs rēgibus ac cīvitatibus ad
ōrnātum et māiestātem loci fuerant cōsecrāta. Quin immo
comminuēbat alia, alia sēcum asportanda sēpōnēbat, quod
quia impūnē faciēbat Rēx impius animō suprā modum
ēlātus. ac superbiēns, nihil sibi iam nefās esse putābat,
terramque nāvibus perviam, et pelagus pedibus calcābile
effectūrum sē sibi persuāserat, dēmēns quī nōn intelligeret
propter peccāta incolentium urbem irātum esse Dominum,
eōque locum sanctum despectui habitum fuisse, ac violātum.
Nisi enim illi multum peccassent, gravissimās sacrilegae
audāciae poenās datūrus fuisset Antiochus tam male habitus,
et iisdem exceptus flagellis, atque Hēliodōrus. Vērūm nōn
propter locum, gentem, sed propter gentem, locum Deus
ēlēgerat.

8

ANTIOCHI EPIPHANIS PRAEFECTI IUDAEOS

OMNIBUS MALIS VEXANT

auferō ablātis

abeō abiēns

multus plūrēs

ex-cōgitō = cōgitō

per-petior = patior

ex-hauriō

sub-inde = frequenter

prōmiscuus = commūnis

innoxius = innocēns

sollemnis = festus

profiteor = cōnfiteor

nātus = filius

dēferō dēlātum

publicē < publicus

praecipitō = dēiciō

ad-igō = cōgō

hedera “praeparāvit Dominus Deus
hederam” (Ion. 4)

corōnō cf. corōna

¶ Ablātis templō mille et octingentis talentis, et vāsōrum
cēterārumque rērum sacrārum pretiōsissimis, Antiochiam
in urbem rēgiam reversus est Antiochus Epiphanēs. Sed
ut etiam absēns atrōcissimum sē Iūdāeis hostem exhiberet
abiēns reliquit Ierosolymis, ac deinde in eam urbem mīsīt
plūrēs Praefectōs mōribus sē ipse crūdēliōrēs dēteriōrēsque.
Itaque nūllum malī genus excōgitārī et fingi animō potest,
quod nōn perpressa sit misera gēns. In urbe tot clādibus
exhausta, novā subinde et prōmiscua virōrum ac mulierum
coedes fiēbat: nec locus ūllus profānus aut sacer fūsi san-
guinis innoxii expers erat. Nēmō Sabbata et sōlemnēs diēs
patriōs servāre, nec omninō Iūdāeum sē profitērī audēbat.

Sī quās mulierēs nātōs suōs circumcidisse dēlātum
esset: eae, infantibus ab ūberibus aut cervice suspēnsis,
cum publicē per cīvitatē fuissent circumductae, ē mūrīs
praecipitābantur. Nātālī Rēgis diē adigēbātur populus cō-
gente dūrā necessitatē ad impia sacrificia, et cum Liberō sacra
fierent, cōgēbātur hederā corōnātus incēdere. Quī inventi

essent libri Legis Dei, describantur statim, aut combūrēbantur. Polluēbātur templum luxuria et commessionibus scortōrum ac meretricum in sacrātās aedēs inferentium quae nōn licēbat: et quō vēri Dei cultōribus nihil luctuōsius, abōminandae Iovis Olympii imāginis super altāre Domini impositae thūra incendēbantur. In omnibus quoque civitātibus Iūdae arae passim ērēctae.

Itaque diēs fēsti Ierosolymae conversi sunt in lūctum: Sabbata in contemptum et honōrēs in nihilum abiēre; priōri glōriae successit ignōminia: et quantum in sublimē ēvecta fuerat, tantum dēpressa est. Cum tot malōrum cōspectum ferre nōn possent civēs, aliī aliō, quantum licuit, dilapsi sunt; sicque urbēs indigenis relicta habitanda. Quidam, quia secundum Rēgis mandāta prōposita erat mortis poena profānōs gentium ritūs nōn accipientibus, illis sacrificiis aut cibis sēsē contaminarunt, neque patrium solum mūtāvērunt. Quidam contrā inter saevissimōs cruciātūs animam exhālāre māluerunt quam sanctam Dei lēgem ūlla in rē infringere.

9

EGREGIA ELEAZARI SENIS MORS

¶ Ad mortem pie fortiterque subeundam, māgnū iuvenibus pariter et senibus incitāmentum fuit, invicta Eleazari in patriis institūtis servandis cōstantiā. Erat hīc ūnus ē primōribus scribārum, vir aetate prōvectus, et vultū decōrus, quī cum vī multā, apertō ōre compellerētur ēdere porcīnam carnem, certus nōn admittere illicita propter vitae amōrem, et glōriōsā morte dēfungi fēstināns, ultrō ibat ad supplicium. Aderant nōn nūlli antiqua cum sene amicitia coniūcti Iūdāei, quī tum iniquā in eum miserātiōne commōti, sēductum sē orsum rogānt; Ut dēgustātis carnibus, quās allātūrī essent, et quibus eī vēsci licēbat, imperātās ā Rēge carnēs comēdi ā sē simulāret: hōc pāctō ā crudēlissimā, quae imminēbat, morte liberandus.

At ille damnātā amicōrum saevā hūmānitāte, et reputāns, quid ā sē ingenita animi nōbilitās, quī vitae usque ad cānitiem prōductae integritās, quī conditārum ā Deo

cultor < colere

abōminō “abōminandus est enim apud Deum qui facit haec” (Heuz. VT I 40)

contemptus < contemnere

sublime “nōlite in sublime tolli” (Luc. 12)

ēvehō = elevō

di-lābor

indigenus “eritque sicut indigena terrae” (Ex. 12)

ritus = cōsuetūdō

saevus ↔ benignus
cruciātus = tormentum
exhālō = ēmittō
in-fringō = frangō

sub-eō

incitāmentum “nolo sit mihi rursum incitāmentō ad lūsum” (Viv. 4)

institutum = mōs
ad-mittō

illicitus “Altāre etiam plēnum erat illicitis, quae lēgibus prohibēbantur.” (II Mach. 6)

glōriōsus < glōria
dēfungor = moriorultrō = libenter
con-iūngō = iungō
miserātiō = misericordia

sē-dūcō

ordior = incipiō
dēgustō “cibōs hosce tam varios dēgustāre” (Heuz. prof. 5, 12)

hūmānitās < hūmānus

in-gignō

nōbilitās < nōbilis

cānitiēs “propter cānitiem tē oportēbat illi habēre honōrem” (Act. mart. 27)

prō-dūcō

simulatiō = mendācium

ante-ferō

con-trahō

nōnāgintā “Vixit verō Enos

nōnāgintā annis” (Gen. 5)

aliēnigenus “mihi alienigenae amici
facti sunt” (Ps. 107)

trāns-fugiō

vēnerō “hunc venerandus presbyter
fūgisce respondit” (Vit. sanct. 99)

oc-cubō

exitus = mors

sortior cf. sors

mītis “docēbit mītēs viās suās” (Ps.
24)

prōferō prōlāta

cōnfestim = statim

abs-trahō

ictus = plaga

multiplex “Sciēs quōque quoniam
multiplex erit sēmen tuum” (Iob
5)

saucius “Nam multis volneribus
saucius inter mortuōs cōgnitus
est.” (Puer Rom. 3)

ingemiscō “Audierunt quia

ingemiscō egō” (Lam. 1)

dē-cēdō = abeō

recēns = novus

insistō “quum eadem ipse via
insisteret” (Viv. 20)

excruciō “nōn excrucier propter
aurum et argentum” (Vit. sanct.
98)

pār = aequus

fās “loquentēs quae fās nōn est” (II
Mach. 12)

suillus “quī comedēbant carnem
suillam” (Is. 66)

parātus “quia mori parātus sum”
(Vit. sanct. 30)

lēgum sanctitās postulārent, respondit ei. Sē tāli simulatiōni mortem anteferre. Nōn enim, inquit, aetāte nostrā dignum est fingere, et propter modicum vītae tempus, maculam atque execrationem nōmini nostrō contrahere. Absit, ut simulāta illa, quam mihi suadetis, interdictōrum cibōrum dēgustātiōne adolescentēs dēcipiantur, arbitrantēs Eleazarum nōnāgintā annōs nātum ad aliēnigenārum mōrēs ac rītūs trānsfūgisce. Istā quidem ratiōne iis, quae instant, hominum suppliciis ēripiar, sed omnipotentis Deī manūs nec vivus nec mortuus effugiam.

Si verō promptō animō ac fortiter prō venerandis et sanctissimis lēgibus nostris occubuerō honestum dignumque senectūte meā vītae exitum vidēbor sortitus, et adolescentibus nōn inūtile exemplum relinquam. Eōrum, qui paulō ante mītiōrēs vīsī fuerant, conversa in iram miseratiō est, propter Eleazarī verba, quae ab eō per arrogantiam et contumāciam prōlāta interpretābantur. Et cōnfestim ad supplicium abstractus est. Cum autem repetītis ictibus contūsus, et multiplici plagā saucius, ultimum spīritum esset ēmissūrus, ingemiscēns dixit: Tibi, Domine, quī habēs sanctam scientiam plānē nōtum est, mē cum ā morte liberārī potuissem, dūrōs nunc dolōrēs corpore sustinēre, ac eūdem mente libenter haec perpetī propter timōrem tuum. Et ille quidem hōc modō vīta dēcessit, ūniversae genti memoriam mortis suae ad exemplum virtūtis et fortitūdinis relinquēs.

IO

SEPTEM FRATRUM ET MATRIS EORUM CRUCIATUS

¶ Recentibus senis vestigiis insistentēs septem frātres, quī vulgō Māchabaei appellantur, eādem in servandis patriis lēgibus animi constantiam ostendērunt. Et iis sunt excruciāti suppliciis, quibus ferendis minimē pār esse eōrum aetās vidēbātur. Cum illōs ūnā cum mātře comprehēnsōs, et flagris ac taureis immāniter caesōs nūlla vīs cōgere potuisset ad vēscendum contrā fās suilla carne: dixissetque eōrum nātū māximus. Sē frātresque suōs parātōs esse mori magis, quam patriās divīnāsque lēgēs perfringere. Rēx furōre percitus